ד: בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

והצעת המטה. גרסה לר"י דהצעת המטה דהכא היינו פריסת סדינין שהוא דבר של מיכה אבל הצעת כריס וכסתות שאינן דברים של מיכה שרי לנדה והביא ראיה מדתנן בפ' אע"פ (לקמן נט:) הכניסה לו ג' שפחות אינה מצעת לו המטה ואינה עושה בגמר מרבע יושבת בקתדרא ואמרינן בגמרא אע"פ שאמרו ד' יושבת בקתדרא אבל מחצת לו כוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו ופי' בקונטרס דהא דתנא ג' אינה מצעת לו המטה היינו הצעת כריס וכסתות דהוי דבר שיש טורח אבל מצעת לו המטה היינו פריסת סדין ולבדין דמילי דמיכה נינהו שתחבב עליו ואין בו טורח והיא הצעה של מיכה גרסה דדוקא לאסור וכן משמע דמזכירה בהדי מזיגת כוס והרחצת פניו ידיו ורגליו כי התם מיהו לספרים דל"ג במשנה אבל ואינה מצעת המטה ול"ג לו ובגמרא גרסינן לו אין ראיה משם שיהו תרי גווני הצעה דמתני' אירי בהצעת שאר מטות ובגמרא אירי בהצעת מטה לבעלה לבדו:

פוקסת. פ"ה מעבבת שרק על פניה ואין גרסה דאמר בפ"ב לקמן (דף ח.) לא שרק ולא פירכוס משמע דתרי מילי נינהו דפוקסת דהכא היינו פירכוס כדאמרי' בסמוך כי קתני אכיחול ואפירכוס ובשילהי המצניע (שבת נה.) קתני פוקסת ומעבבת שרק על פניה ולקמן בפ"ב פ"ה פירכוס קלינע שער וקשה לר"י דבשילהי המצניע (שם נד: ושם) קתני גוללת ופוקסת אבל גרסה דאחד מתיקוני נשים הוא:

ומי שאני בין אבילות דידה לאבילות דידה. תימה דבלא מילתא דרב יוסף הוי מצי למיפרך בריתות אהדדי וי"ל דאי לאו הוה מילתא דרב יוסף הוה מפלגינן בין שעת חופה לשאר בשעת חופה דבשעת חופה ילרו תוקפו אע"ג דבעל אבל לרב יוסף לא מצי לפלוגי בהכי דהא בבעל תשיב ליה כאשתו ישנה דאפי' בשעת חופה אשתו ישנה עמו בנדה ובאבילות דידה ואפילו הכי באבילות דידיה קתני הוא ישן בין האנשים ולהכי פריך שפיר ולרשב"א גרסה דאי לאו דרב יוסף לא הוה קשה מידי דעתו ועמה דקתני בברייתא לאו עתו במטה אלא עמה בבית אבל לרב יוסף דבאבילות דידה אשתו ישנה עמו א"כ הא דקתני נוהג עמה אבילות דידיה הוא ישן אינו מגיה הברייתא אלא מפרש דעתו דקתני בברייתא דהכי הוא ופריך והא עתו קתני מאי לאו עתו במטה פי' דומיא דעמה ומשני לא עתו בבית כדא"ל רב כו': **עד שיסתם הגולל.** בכמה מקומות פי' רש"י דגולל הוי כיסוי ארון ודופק היינו קרסים שבצידי הארון ונקרא דופק על שם שהגולל דופק עליו וכעין זה פי' בערוך וקשה לר"ת דאמר בפרק מי שמתו (בכורות יט: ושם) מדלגין היינו על גבי ארונות ואין היו מדלגין והלא הגולל והדופק מטמא באהל כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכו: ושם) ועוד דבפרק בהמה המקשה (שם עב.) דריש על פני השדה לרבות גולל ודופק ולפ"ה הלא ארון אינו על פני השדה ואומר ה"ר דוד מבלינבורק כי לפרש"י [דריש] לרבות גולל ודופק שפירש דלא מרבינן מעל פני השדה דמטמא אלא כשפירש אבל בעוד שהוא טמון בטל אגב קרקע ולא מטמא באהל והשתא אתי נמי שפיר דהיא דמדלגים היינו על גבי ארונות ועוד י"מ אע"ג דגולל מטמא באהל מ"מ יכולין לדלג ולטמאות עצמם בגולל דתניא במס' שמחות (פ"ד) כל טומאה שאין מיר מגלה עליה אין כהן מוזהר עליה ואר"ת דמשובשת היא דהא רביעית דס אין מיר מגלה עליה כדתנן במיר (דף נד. ושם) וכהן מוזהר עליה ועוד הקשה דתניא בעירובין (דף טו:) כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין ממנו לא גולל לקבר כו' ולפ"ה וכי דרך לעשות כסוי ארון מבעלי חיים ויש לומר אע"ג דאין דרך לעשות כסוי ארון מבעלי חיים מכל מקום כמה דבריס אשכחן דלא שכיח ומיירי בהן הש"ס לדרוש ולקבל שכר כדאמרינן בפרק המקשה (חולין ע.) בלעמו חולדה והוציאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו לדביק שי לחמים ויצא מזה לזה מהו אף על פי שלא יבא לעולם ור"ת מפרש דגולל היינו מלבה שהיא אבן גדולה ולשון גולל שייך על האבן כדכתיב וגללו את האבן (בראשית כט) ודופק הן שתי אבנים אחת לראשה ואחת לרגלה של מלבה ופעמים כשאין המלבה מזומנת מעמידין שם בהמה או דבר אחר לסימן ובהכיא דמדלגין לא היה שם מלבה ומחמת המת לא היו מיטמאין דרוב ארונות יש בהן פותח טפח ולא מקשה לר' יהושע מאימת חל אבילות כשאין שם מלבה די"ל דכי מהדרי אפייהו דקונרין כדאמרינן במועד קטן (דף כב.) דהנהו דלא אזלי בתר שכנא מכי מהדרי אפייהו וקשה לר"י על פירוש רבינו תם דתניא בתוספתא דאהלות בפרק ד' אמר רבי יהודה שתי אבנים גדולות של

הכי קאמר וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים למימרא דאבילות קילא ליה מנדה והאמר רבי יצחק בר חנינא אמר רב הונא [לא]כל מלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ואילו גבי אבילות תניא אע"פ שאמרו אין אדם רשאי לכוף את אשתו להיות בוחלת ולהיות פוקסת [2]באמת אמרו מוזגת לו הכוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו לא קשיא כאן באבילות דידיה כאן באבילות דידה והא אביו של חתן או אמה של כלה קתני כי קתני אשארא ומי שאני בין אבילות דידיה לאבילות דידה והתניא [3]מי שמת חמיו או חמותו [4]אינו יכול לכוף את אשתו להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה או חמותה אינה רשאה להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות תני באבילות דידיה הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים הא וכן קתני כי קתני אכיחול ואפירכום והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה לא עמו בבית [5]וכדאמר ליה רב לחייא בריה [6]באפה נהוג אבילותא דלא באפה לא תנהוג אבילותא רב אשי אמר מי קמדמית אבילותא דהכא לאבילותא דעלמא [7]אבילותא דעלמא חמיר ולא אתי לזלזולי ביה אבילות דהכא כיון דאקילו רבנן אתי לזלזולי ביה מאי קולא אילימא דקתני בועל בעילת מצוה ופורש התם משום דלא חל עליו אבילותא אי לרבי אליעזר [8]עד שיצא מפתח הבית אי לרבי יהושע עד שיסתם הגולל אלא דקתני נוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות אמר מר [9]בין כך ובין כך לא יבעול לא בערב שבת ולא במוצ"ש בשלמא בערב שבת משום חבורה אלא במוצאי שבת אמאי לא אמר רבי זירא משום

ס"ק כו'. כלומר כי קתמר וכן אהוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים קתמר ונעולם הך בשלא בעל קתי: **קילא ליה.** לעבור עליה מנדה דאחבילות לא מהימנת ליה ואנדה מהימנת ליה: **מלאכות שהאשה עושה לבעלה.** לקמן תני לה בפרק אע"פ: **חוץ ממזיגת הכוס.** להושיט לו: **והצעת המטה והרחצת פניו כו'.** שדרך קירוב ומיכה הן ובאין לידי הרגל דבר: **אין אדם רשאי לכוף את אשתו.** בימי אבלה בשמת אביה או אמה: **פוקסת.** מעבבת שרק על פניה: **מוזגת לו.** ולא מיישין להרגל דבר אלמא אבילות חמירא ליה: **אלא באבילות דידיה.** לעולם אבילות קילא ליה מנדה והני מתניתא הכי מתלגן הא דקתני לעיל הוא ישן בין האנשים כו' באבילות דידיה והך דקתני מוזגת לו כו' באבילות דידה קאי דקתני אין אדם רשאי לכוף כו' אלמא באבילות דידה קיימינן שאינה רוצה לבחול ולפקום והיינו טעמא דמוזגת דאם יתגבר יאלו עליו כיון דאבילות דידה הוא אינה שומעת לו: **והא אביו של חתן כו'.** אלמא באבילות דידה נמי אחמיר תנא דלעיל: **כי קתני.** אמה של כלה אשארא אמבכיסים המת לחדר אבל הוא ישן בין האנשים אאבילות דחתן קאי: **ונוהגת עמו אבילות.** אלמא מדלא קתני באבילות דידיה הוא ישן בין האנשים שמע מינה חמיר ליה ולא שני לן: ה"ג **תני באבילות דידיה הוא ישן כו':** הכי גרסינן **והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה.** אלמא אאבילות דידיה נמי מהימן: **לא עמו בבית.** וטעמא לאו משום דמהימן נקט לה אלא לאשמועינן דאין אבילותו מוטל עליה אלא בפניו משום כבודו וכן הוא אין אבילותה מוטל עליו אלא לפניה ולכבודה: **כדאמר ליה רב לחייא בריה.** כשמת חמיו באפה נהוג אבילותא כו': פלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע במועד קטן: **גולל.** זהו כסוי של ארון המת: משום

הכי קאמר וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים למימרא דאבילות קילא ליה מנדה והאמר רבי יצחק בר חנינא אמר רב הונא [לא]כל מלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ואילו גבי אבילות תניא אע"פ שאמרו אין אדם רשאי לכוף את אשתו להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות וכן היא שמת חמיה או חמותה אינה רשאה להיות בוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות תני באבילות דידיה הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים הא וכן קתני כי קתני אכיחול ואפירכום והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה לא עמו בבית [5]וכדאמר ליה רב לחייא בריה [6]באפה נהוג אבילותא דלא באפה לא תנהוג אבילותא רב אשי אמר מי קמדמית אבילותא דהכא לאבילותא דעלמא [7]אבילותא דעלמא חמיר ולא אתי לזלזולי ביה אבילות דהכא כיון דאקילו רבנן אתי לזלזולי ביה מאי קולא אילימא דקתני בועל בעילת מצוה ופורש התם משום דלא חל עליו אבילותא אי לרבי אליעזר [8]עד שיצא מפתח הבית אי לרבי יהושע עד שיסתם הגולל אלא דקתני נוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות אמר מר [9]בין כך ובין כך לא יבעול לא בערב שבת ולא במוצ"ש בשלמא בערב שבת משום חבורה אלא במוצאי שבת אמאי לא אמר רבי זירא משום

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פי"ח מהל' אישות הלא' יט סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סי' קלה סעי' ו:

יד ב (מיי' פ"ב מהל' אבל) סמג עשין כ טוש"ע שם סי' שפג סעי' ח:

טו ג (מיי' פ"ב מהל' אבל הל' ה) טוש"ע שם סי' שפד סעי' ו וסי' שפח סעי' ו:

טז ד מיי' פ"ב שם הל' ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' שפד סעי' ו:

יז ה מיי' פ"ו מהל' אישות הל' יד טוש"ע אה"ע סי' סה סעי' ג:

תוספות רי"ד

למימרא דאבילות קילא [ליה] מנדה דהא בנדה [אינה] צריכה שימור אם בעל (אבילות (לא) מצרכינן שימור אע"פ שבעל. והא אר"י ב"ח א"ר פפא כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ואילו גבי אבילות תניא אע"פ שאמרו אין אדם רשאי לכוף את אשתו לא להיות כוחלת ולא להיות פוקסת באמת אמרו מוזגת לו הכוס ומצעת לו המטה ורוחצת פניו ידיו ורגליו ומסיק ר"א מי קא מדמית אבילות דהכא לאבילות דעלמא. אבילות דעלמא חמירא ליה ולא אתי לזלזולי בה. אבל אבילות דהכא כיון דאקילי בה רבנן אתי לזלזולי בה ומאי קילותא דקתני נוהג ז' ימי המשתה ואח"כ נוהג ז' ימי אבילות: תניא מי שמת חמיו או חמותו אינו רשאי לכוף את אשתו להיות פוקסת אבל כופה מטתו ונוהג עמה אבילות ודוקא בפניה אבל שלא בפניה לא. כדא"ל רב לחייא בריה באפה נהוג אבילות שלא באפה לא תנהוג אבילות:

מסורת הש"ס

ג) לקמן פח., **ב)** מ"ק כ: שמחות פי"ח, **ג)** נ"ז שם, **ד)** מ"ק כו. סנהדרין מו: [שבת קנב:].

גליון הש"ס

גמ' אבילותא דעלמא חמיר. ע' סוטה ז ע"ש תוס' ד"ה אמר:

מוסף רש"י

חוץ ממזיגת הכוס כו'. כל שהוא דברים של קירוב ומיכה ומביאין לידי הרגל דבר (לקמן פא.). **באפה.** לאיתתך כשהיא אבלה (מו"ק כ:). **עד שיסתם הגולל.** גולל הוא הדף הנתון על הארון לכסוי, ואותן שכרסומות קרי להו דופק (מנהגדרין מו:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com